

Opinia
Komitetu Polityki Naukowej
i Naukowo–Technicznej Rady Nauki
z dnia 12 maja 2009 r.

Na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 8 października 2004 r. o zasadach finansowania nauki (Dz. U. Nr 238, poz. 2390 i Nr 273, poz. 2703 i z 2005 r. Nr 85, poz. 727 i Nr 179 poz. 1484 oraz z 2007 r. Nr 115 poz. 795)

Komitet Polityki Naukowej i Naukowo–Technicznej Rady Nauki

przedstawia

opinię w sprawie dokumentu „Partnerstwo dla wiedzy. Nowy model zarządzania szkolnictwem wyższym”.

Przedłożone opracowanie „Nowy model zarządzania szkolnictwem wyższym” dotyczy bardzo ważnego elementu w pakiecie wielu ustaw zapowiedzianych przez resort. Budzi jednak wiele wątpliwości, dotyczących zarówno kształtu prezentowanych założeń reformy szkolnictwa wyższego, jak i proponowanych rozwiązań.

Opracowanie jest dość niespójne i traktuje z jednakową wagą o sprawach zasadniczych dla systemu szkolnictwa wyższego jak i marginalnych, nie wymagających systemowych zmian. Z przedstawionych propozycji trudno wnioskować jak przewidywane zmiany mogą wpłynąć na poprawę jakości kształcenia i badań naukowych. Brakuje w dokumencie wyraźnego określenia wizji i misji, jakie mają do spełnienia polskie uczelnie wobec wyzwań stawianych przez współczesne społeczeństwo, gospodarkę i naukę. Brakuje też systemowych rozwiązań, które miałyby realizację takiej misji zapewnić, a nowy model zarządzania szkolnictwem skupia się na sprawnym zarządzaniu (strategicznym), jako celu samym w sobie.

Dużą słabością projektu jest próba narzucenia wszystkim uczelniom jednakowego modelu funkcjonowania, ignorująca zarówno istotne zróżnicowanie pomiędzy szkołami wyższymi w Polsce, jak i dotychczasową ich autonomię.

Unikając dyskusji na temat szczegółów dokumentu, KPNiNT pragnie odnieść się do kilku ważnych proponowanych rozwiązań.

1. Idea wyłaniania KNOW robi wrażenie próby odejścia od pierwotnej koncepcji „uczelni flagowych”, które miały łączyć najwyższą jakość badań z najwyższej jakości edukacją. KNOW odchodzi od realizacji podstawowej misji szkół wyższych, jaką jest dążenie do doskonałości w kształceniu, skupiając się wyłącznie na badaniach.

2. Współpraca szkół wyższych z otoczeniem gospodarczym i społecznym jest sprawą o kapitalnym znaczeniu zarówno dla rozwoju edukacji wyższej jak i modernizacji kraju. Wspieranie tej współpracy jest niezbędne i może być tylko z korzyścią dla samych uczelni i wszystkich ich interesariuszy. Zaproponowane jednak w dokumencie mechanizmy instytucjonalne budzą sprzeciw, przede wszystkim, z powodu narzucania rozwiązań ograniczających akademicki wymiar kształcenia i badań i równoczesne składanie na barki uczelni zadań przynależnych innym instytucjom (jak, na przykład, realizacja strategii regionalnej).
3. Proponowane zmiany w ustroju uczelni publicznych to próba daleko idącej ingerencji w wewnętrzne regulacje funkcjonowania uczelni, a także narzucenia kierunków rozwoju „zgodnie z krajową i regionalną polityką”. Wprowadzenie obowiązkowego konwentu, z dużymi uprawnieniami, który pełnić ma wobec uczelni rolę rady nadzorczej budzi wątpliwości. Tak określone kompetencje konwentu nie tylko są sprzeczne z akademicką tradycją, ale stanowią zagrożenie dla wolności i jakości badań i kształcenia.
4. W części dotyczącej finansowania szkół wyższych pominięta została kwestia odpłatności za studia i możliwości pobierania przez uczelnie publiczne czesnego, co ma istotne znaczenie dla ich kondycji finansowej. Założenia zmian finansowania szkół wyższych są na takim poziomie ogólności, że trudno ocenić proponowany system. Większa przejrzystość dotacji, aczkolwiek ważna, nie rozwiązuje problemów finansowania uczelni, a utrzymanie dotacji na poziomie zapewniającym tylko ich funkcjonowanie może w praktyce oznaczać ograniczenie finansowania.
5. Opracowanie zawiera kilka godnych poparcia pomysłów (samorządowe zawodowe szkoły wyższe, samodzielność uczelni w określaniu kierunków studiów, kadencyjność i zakaz łączenia pewnych funkcji). Nie tworzą one jednak nowej jakości dla rozwiązań systemowych, które gwarantowałyby poprawę funkcjonowania i rozwój szkolnictwa wyższego. Nie znajdujemy w dokumencie wizji nowoczesnego modelu uczelni i edukacji wyższej w Polsce na miarę europejskich i globalnych wyzwań 21. wieku.

*PRZEWODNICZĄCY KOMITETU POLITYKI
NAUKOWEJ I NAUKOWO-TECHNICZNEJ*

prof. dr hab. Kazimierz STĘPIEŃ